GRATIAN. „ Hoc autem de illis intelligendum eſt, qui Canonicam vitam profeſſi, regulariter ſe victuros propoſuerunt. Generali namque Eccleſiæ conſuetudine receptum eſt, & moribus approbatum, ut Clerici more Advocatorum patrocinia impendant, & pro impendendis munera exigant, & pro impenſis ſuſcipiant.

AN EX MULIERIS CONFESSIONE SACERDOS SIT DAMNANDUS.

QUÆSTIO III.

GRATIAN. „ TErtiò quæritur, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus. In quo primò videndum eſt, an mulier Sacerdotem accuſare valeat. Quod ſacris Canonibus omnino videtur eſſe prohibitum. Generaliter enim ſtatutum eſt ex decretis Fabiani Papæ [a], ut Sacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificentur, qui ſui ordinis non ſunt, nec eſſe poſſunt. Mulieres autem non ſolùm ad Sacerdotium, ſed nec etiam ad Diaconatum provehi poſſunt. Unde nec Sacerdotes accuſare, nec in eos teſtificari valent. Legibus quoque cautum eſt [b], ut ob verecundiam ſui ſexûs mulier apud Prætorem pro alio non intercedat: niſi fortè ſuas, vel Suorum injurias perſequi voluerit. Hæc autem, quæ nec ſuas, nec Suorum injurias perſequitur, ad hanc accuſationem admitti non debet. §. 1. Econtrà qui judicis perſonam gerere valet, ab accuſatoris officio non removetur. Mulieres autem in vetere Teſtamento [c] populum judicaſſe, quicumque librum Judicum legerit, ignorare non poteſt. Non itaque ab accuſatione removeri poſſunt, quas etiam Judicis perſonam frequenter geſſiſſe conſtat: nec ulla ſerie divinarum Scripturarum ab accuſatione prohibentur. §. 2. His ita reſpondetur. In veteri Lege multa permittebantur, quæ hodie perfectione gratiæ abolita ſunt. Cùm enim mulieribus permitteretur populum judicare; hodie pro peccato, quod mulier induxit, ab Apoſtolo [d] eis indicitur verecundari, viro ſubditas eſſe, in ſignum ſubjectionis velatum caput habere. Quæ ergo his omnibus viro ſubjecta eſſe oſtenditur, cui pro alio poſtulare non conceditur; ad accuſationem admittenda non videtur. §. 3. Econtrà, quamquam paſſim, & indifferenter ad accuſationem mulier non admittatur; ſunt tamen quædam crimina, quarum accuſationem mulier ſubire non prohibetur. Unde ſcribit dicens

[a] II. q. 7. ſicut Sacerdotes. [b] ff. de reg. jur. l. femina. [c] Jud. 4. [d] Epheſ. 5.

I. In libro nono Codicis, *tit.* 1. *leg.* 12 [e]. Imp. Diocletianus. [c. an. Chr. 290.]

DE crimine, quod publicorum fuerit judiciorum, mulieri accuſare non permittitur, niſi certis ex cauſis; id eſt, ſi ſuam, Suorúmque perſequatur injuriam ſecundùm antiqui Juris ſtatuta [f] tantùm, de quibus ſpecialiter eis conceſſum eſt, non exacta ſubſcriptione. Unde aditus Præſes provinciæ in primis examinabit, an tale ſit crimen, cujus accuſationem mulier ſubire non prohibeatur.

¶ Corr. Rom.] In aliquot vetuſtis exemplaribus ab initio Quæſtionis, uſque ad *cap. ſanè*, nulla eſt diſtinctio Capitulorum.

[e] *tit. Qui accuſare non poſſunt.* [f] *al.* antiquitùs ſtatuta.

II. *Item* in libro Digeſtorum, Paulus *libro* 2. de adulteriis, *tit.* de teſtibus. *leg.* 18 [g]. [c. an. Chr. 224. *Romæ.*]

EX eo quòd prohibet lex Julia de adulteriis teſtimonium dicere condemnatam mulierem, colligitur etiam mulieres in judicio teſtimonium [h] dicendi jus habere. *Item Digeſtis, titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus l.* 1 [i]. §. 1. Non eſt permiſſum mulieri publico judicio quemquam reum facere: niſi ſcilicet parentum, liberorúmque; & patroni, & patronæ, & eorum filii, filiæve, nepotis, neptiſve mortem exequatur.

[g] *Digeſt. l.* 22. *tit.* 5. [h] *al.* teſtimonii. [i] *lib.* 48. *tit.* 2. *l.* 1.

III. Papinianus *lege* 2. *eod. tit.* [c. an. Chr. 205. *ibid.*]

CErtis de cauſis conceſſa eſt mulieribus publica accuſatio: veluti ſi mortem exequantur eorum, earúmque, in quos ex lege publicorum teſtimonium invitæ non dicunt. §. 1. Idem & in lege Cornelia teſtamentaria ſenatus ſtatuit: ſed & de teſtamento paterni liberti, vel materni mulieribus publico judicio dicere permiſſum eſt. §. 2. Pupillis ex conſilio tutorum patris mortem: item pupillæ avi ſui mortem exequi conceſſum eſt Lege teſtamentaria. Nam & de patris quidem teſtamento pupillis agere Divus Veſpaſianus permiſit. Sed etſi non exhibeantur tabulæ, per interdictum poſſunt experiri. *Codice de iis, qui accuſare poſſunt, vel non, lege quarta* [k]. Imp. Alex. Dionyſio. Uxor tua, ſi conſobrini ſui necem vindicandam exiſtimat, adeat Præſidem provinciæ. *In Digeſtis ad legem Juliam Majeſtatis, lege octava* [l], *Papinianus libro ſecundo Reſponſorum.* §. 3. In quæſtionibus læſæ Majeſtatis etiam mulieres audiuntur. §. 4. Et conjurationem denique Lucii [m] Catilinæ Fulvia mulier detexit, & M. Tullium Conſulem indicio ſuo inſtruxit.

[k] *lib.* 9. *tit.* 1. *l. uxor.* [l] *lib.* 48. *tit.* 4. *l. in quæſtionibus.* [m] *al.* Sergii.

GRATIAN. „ Quæcumque verò perſona ad accuſationem publicorum judiciorum, vel læſæ Majeſtatis admittitur; eadem accuſationem ſimoniæ ſubire non prohibetur. Unde

IV. In primo lib. Codicis, Imp. Leo Armaſio Præfecto Præt. *leg.* 29 [n]. [an. Chr. 469. *Conſtantinopoli.*]

Læſæ Majeſtatis, & publicorum judiciorum, & ſimoniæ accuſatio æqualiter proponatur.

SAnè quiſquis [o] hanc ſanctam, & venerandam Antiſtitis ſedem pecuniæ interventu ſubiſſe, aut ſi quis, ut alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detegitur; ad inſtar [p] publici criminis, & læſæ Majeſtatis accuſatione propoſita, à gradu Sacerdotii retrahatur. Nec ſolùm hoc deinceps honore privari; ſed perpetuæ quoque infamiæ damnari decernimus: ut eos, quos facinus par coinquinat, & æquat; utroſque ſimilis pœna comitetur.

[n] *tit.* 3. *de Epiſcopis & Cler. l. ſi quemquam.* [o] Cùm ſanè ſi quis. *orig.* [p] *al.* inſtar.

GRATIAN. Cùm autem ſacris Canonibus accuſationes omnino ſubmoveantur, quas Leges ſeculi non aſciſcunt: è diverſo videntur admittendæ, quæ Legibus ſeculi non prohibentur. Verùm hoc non infertur. Quicumque enim Clericorum ſacris Canonibus nuptias contrahere prohibentur; & Legibus Imperatorum. Non autem conſequenter omnium copulam Leges admittunt, quorum conjunctionem ſacri Canones non prohibent: Legibus enim α ſoli Cantores, & Lectores: Canonibus autem etiam Acolythi uxores ducere poſſunt. Quamvis igitur ſacris Canonibus ſubmoveantur accuſationes, quas Leges ſeculi non aſciſcunt; non ideò conſequenter recipiuntur, quaſcumque Principum Leges admittunt. §. 1. Sed (ſicut circa hujus operis initium [q] præmiſſum eſt) toties Legibus Imperatorum in Eccleſiaſticis negotiis utendum eſt, quoties ſacris Canonibus obviare non inveniuntur. Unde aut ſpecialiter ſacris Canonibus mulier ab accuſatione læſæ Majeſtatis, & ſimoniæ oſtendatur prohibita: aut præmiſſis rationibus ad hujuſmodi accuſationem admittenda probetur. §. 2. Nec quiſquam diſtinguere quærat ad aliorum, non ad Sacerdotum accuſationem in hoc caſu ſimoniæ mulieres eſſe admittendas. Cùm enim generaliter Legibus hoc eis permiſſum inveniatur; niſi quis ſpecialiter aliqua Lege hoc prohibitum oſtenderit, ejus diſtinctio locum non habebit. Verùm, cùm contra generales regulas quædam crimina ſpecialiter excepta ſint, in quibus mulieri accuſare permittitur, inter quæ fornicatio non numeratur; patet, quòd hujus accuſatio dupliciter infirmatur; & quia fornicationis crimen intendit, & quia dum de ſe confitetur, ſuper alienum crimen ei credi non oportet. Unde ſcribit dicens

[q] *Diſt.* 10. *c.* 1.

¶ Corr. Rom. α *Legibus enim.*] Diſcrepantia hæc Legum, & Canonum vera non eſt. Sed fortaſſe in hanc opinionem venit Gratianus ex quibuſdam verbis Novellæ vigeſimæ ſecundæ, quæ in vulgatis Authenticis habetur, collat. 4. tit. de nuptiis. §. *ſed & ſi quis inter reverendiſſimos conſtitutus Clericos (ultra Lectorem, aut Cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias; hunc ex noſtra conſtitutione cadere Sacerdotio conſtituimus, atque volumus.* Julianus autem Anteceſſor eâdem *Novellâ* 22. *num.* 27. illud, *ſupra Lectorem, & Cantorem*, exponit, *veluti Subdiaconus, & Diaconus.* Hos autem Canones etiam nuptiis prohibent. Et Leo in *c. lex continentiæ. ſup. diſt.* 31. ferè iiſdem verbis uſus eſt, quibus Juſtinianus in hac Novella, & nomine *Lectorum* omnes minores Ordines ſignificavit.

V. Julius Papa in Decretis, *c.* 18 [r]. [an. 337. *Romæ.*]

Rei profeſſio adversùs quemlibet admitti non debet.

NEmini [s] [1] (præterquam de crimine læſæ Majeſtatis α) de ſe confeſſo credi poteſt [t] ſuper crimen alienum: quoniam ejus, atque omnis Rei profeſſio periculoſa eſt, & admitti adversùs quemlibet non debet.

¶ Corr. Rom. α *Præterquam de crimine læſæ Majeſtatis.*] Hæc exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anſelmum.

¶ Pith. [1] *Nemini.*] *l.* 12. *Cod. Th. de Accuſ.*

[r] Et Dionyſius, *Epiſt.* 2. [s] Anſel. *l.* 3. *c.* 75. Ivo, *p.* 5. *c.* 288. Pann. *l.* 4. *c.* 69. [t] *al.* oportet. *al.* debet.

GRATIAN. Quia ergo iſta de ſe confitetur, ſuper alienum crimen ei credi non oportet; ſed contra eam ſua confeſſio interpretanda eſt.

AN DIE DOMINICO CAUSA SIT VENTILANDA.

QUÆSTIO IV.

GRATIAN. QUòd verò die Dominico nec Epiſcopo, nec Presbytero cauſam aliquam ventilare liceat, prohibetur

I. In Taraconensi Concilio, in quo ſic ſtatutum eſt, *c.* 4. [an. 516. *in Hiſpania.*]

Miniſtri Eccleſiæ die Dominico cauſas ventilare non debent.

NUllus Epiſcoporum [a], aut Presbyterorum, vel Clericorum die Dominico propoſitum [1] cujuſcumque cauſæ negotium audeat ventilare [b]; niſi hoc tantùm, ut Deo ſtatuta ſolennia peragant. Ceteris verò diebus, convenientibus [2] perſonis illa, quæ juſta ſunt, habent licentiam judicandi, excepto criminali [c].

¶ Pith. [1] *Præpoſitum.*] V. C. *propoſitum.* [2] *Convenientibus.*] V. C. *cohibentibus.*

[a] Ivo, *p.* 4. *c.* 22. [b] *al.* judicare. [c] *al.* exceptis criminalibus negotiis.

II. *Item* ex Concilio apud Erphersfurt α habito, præſente Rege Henrico. [an. 932. *in Germania.*]

Solennibus diebus, & legitimorum jejuniorum ſecularia placita non agantur.

PLacita ſecularia [d] Dominicis diebus, vel aliis præcipuis feſtis, ſeu etiam in his diebus, in quibus legitima jejunia celebrantur, ſecundùm Canonicam conſtitutionem minimè fieri decernimus. Inſuper etiam ſancta Synodus decrevit [3], ut nulla judiciaria Poteſtas licentiam habeat ſua autoritate Chriſtianos ad placitum bannire in ſupradictis diebus, id eſt [e], ſeptem dies ante Natalem Domini uſque in octavas Epiphaniæ, & à Quinquageſima uſque in octavas Paſchæ; & ſeptem dies ante Nativitatem ſancti Joannis Baptiſtæ: quatenus adeundi Eccleſiam, orationibúſque vacandi liberiùs habeatur facultas.

¶ Corr. Rom. α *Erphersfurt.*] In vulgatis legebatur, *Epheſum*, quaſi hoc eſſet decretum aliquod Concilii Epheſini habiti tempore Celeſtini Papæ, & Theodoſii junioris. Hoc verò eſt Germanicum Concilium habitum præſente Henrico Rege, prout etiam apud Burchardum, & Ivonem dicitur. Et codices Gratiani manuſcripti habent, quemadmodum eſt reſtitutum. In hoc autem oppido petiit Bonifacius à Zacharia Papa conſtitui Epiſcopum, & impetravit. Quod apparet ex prima Epiſtola Bonifacii ad Zachariam, & ultimâ Zachariæ ad Bonifacium.

¶ Pith. [3] *Decrevit.*] V. C. *decernit.*

[d] Burch. *l.* 13. *c.* 21. Ivo, *p.* 3. *c.* 53. [e] &, *fortaſſe.*

III. *Item* Hadrianus Papa in Capitulis, *c.* 64. [an. 785. *Româ in Galliam.*]

De eodem.

NUllus Epiſcopus [f], vel infrà poſitus die Dominico cauſas judicare præſumat.

[f] Burch. *l.* 1. *c.* 112. Ivo, *p.* 5. *c.* 204.

AN NEGANTI PURGATIO SIT DEFERENDA.

QUÆSTIO V.

GRATIAN. „ PUrgationem verò neganti eſſe præſtandam ſcribit

I. Stephanus Leoni Epiſcopo Theanenſi. [c. an. 885. *Româ in Campaniam.*]

Diaconus ſi de crimine convinci non poterit, apud Epiſcopum ſe ipſum ſecretò purificet.

DE crimine [a] ſibi illato Diaconus tuus veriſſimè fatebatur ſe eſſe immunem. Verumtamen ſi ſuſpicio habetur, & accuſatores idonei reperiuntur, & tales teſtes, quales ſacri Canones ſanciunt; accito tecum certo Epiſcoporum numero veniant accuſatores, vocetur & ipſe Aldericus Diaconus: & ſi negaverit; ventiletur cauſa canonicè: &, ſi vel ſponte confeſſus, vel legitimis teſtibus fuerit approbatus; Canonicâ feriatur ſententiâ. Qui ſi nec ſponte confitetur, nec accuſatores, & teſtes legitimi reperti fuerint, & mala fama crebuerit, non publico examine, ſed coram te, & aliquantis reverendiſſimis Presbyteris, & Diaconis tuæ Eccleſiæ ſecreto juramento ſe purificet. Et tu deinceps boni teſtimonii eum annuntia: & compeſce, & commone Eccleſiæ tuæ filios, ne Sacerdotem Dei ulteriùs infamare præſumant; timentes, quòd Cham [b] maledictus eſt, qui patris verenda deriſit.

¶ Corr. Rom.] Idem eſt titulus *in c. de manifeſta, ſup.* II. *q.* 1.

[a] Ivo, *p.* 6. *c.* 460. [b] *Gen.* 9.

II. *Item* Nicolaus Salomoni Conſtantienſi Epiſcopo. [c. an. 863. *Româ in Germaniam.*]

Non eſt ſpoliandus Presbyter, vel Diaconus, niſi ſponte confeſſus, vel legitimè convictus fuerit.

PResbyter [c], aut Diaconus, quem aſſeris crimina nolle publicè confiteri, ſed velle cum ſacramento defendere ſe; & ſi [1] tamen notum ſit [2] Epiſcopo eſſe ſcelus ab ipſo perpetratum; non poteſt per aliquam pœnitentiam Sacerdotali, vel Diaconali officio potiri: ſed mirandum eſt, ſi ipſe confeſſus non fuerit, quomodo notum poſſit eſſe Epiſcopo ſcelus ab ipſo perpetratum, niſi accuſatore fortè idoneo per teſtes idoneos approbante. Unde ſi examinante Epiſcopo cauſam Presbyteri, vel Diaconi, non fuerit per teſtium approbationem Presbyter [d] [3], vel Diaconus fortè convictus; non eſt ſcelus Epiſcopo legitimè manifeſtum, niſi ſua ſponte ſcelus ipſe confiteatur. Quod niſi fecerit; interim non videmus ſuo debere Presbyterum, vel Diaconum officio privari. Sola ergo ſpontanea confeſſio, & Canonicus numerus, & qualitas teſtium (decernentibus Epiſcopis, & accuſatore, quod objecerat, comprobante) Clericum privat proprio gradu.

¶ Pith. [1] *Si.*] Deeſt in V. C. [2] *Sit.*] Deeſt in V. C. [3] *Presbyter.*] V. C. add. *ille.*

[c] Ivo, *p.* 6. *c.* 122. [d] *al.* ille Presbyter.

Pars I.

AN CONFESSIO CRUCIATIBUS SIT EXTORQUENDA.

QUÆSTIO VI.

GRATIAN. I. Pars. QUòd verò confeſſio cruciatibus extorquenda non ſit, teſtatur ſcribens

I. Alexander Papa I. omnibus Orthodoxis, *Epiſt.* 1. *c.* 2. [fortè an. 115. *Romæ.*]

Miniſtrorum confeſſio non ſit extorta, ſed ſpontanea.

SI quandoque [1] à Sacerdotibus [a], & autoribus α Eccleſiæ, quædam ſcripturæ quoquomodo per metum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel ut ſe liberare poſſint, quocumque ab eis conſcriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio; ad nullum eis præjudicium, vel nocumentum valere [b] cenſemus: neque ullam eos infamiam, vel calumniam, aut à ſuis ſequeſtrationem bonis umquam, Deo autore, & Sanctis Apoſtolis, eorúmque Succeſſoribus ſuſtinere permittimus. Confeſſio verò in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet. *& infrà.* §. 1. Omnis enim confeſſio, quæ fit ex neceſſitate, fides non eſt. *& paulò pòſt.* §. 2. Confeſſio ergo in talibus non extorqueri debet, ſed potiùs ſponte profiteri. Peſſimum enim eſt de ſuſpicione, aut extorta confeſſione quemquam judicare: cùm magis ſit inſpector cordis Dominus, quàm operis. *& paucis interjectis.* §. 3. Non poteſt autem humano condemnari examine, quem Dominus ſuo reſervavit judicio. Si omnia namque in hoc ſeculo vindicata eſſent, locum Divina judicia non haberent. *Item multò ſuperiùs.* §. 4. Eſt etiam & ad hanc ſanctam Sedem perlatum (quod pudet dicere, & non ſolùm Sacerdotali, ſed etiam omni Chriſtiano nomini eſt inimicum) quòd nonnulli Epiſcopos, vel Sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, aliquas confeſſionis ſuæ in alteram partem, quàm debeant, literas ſcribere β, aut pro ſuarum non requiſitione cauſarum [c], aut (quod deterius eſt) pro alieni erroris ſecta ſcripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus, & ergaſtulis retrudi [d], ut ſaltem his territi inſidiis devient Domini Sacerdotes, & ſuis faveant voluntatibus. *Item ubi ſuprà.* §. 5. Confeſſio verò [e] in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet, ipſo atteſtante, qui ait [f]: *Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blaſphemiæ*; & cetera, quæ ſunt ad hæc pertinentia. §. 6. Nec tantùm attendenda ſunt, quæ fiunt, quantùm quo animo fiant. *& paulò pòſt.* §. 7. Ampliùs autem reſpicit Deus ad cogitationes, & ſpontaneas voluntates, quàm ad actus, qui per ſimplicitatem, aut per neceſſitatem fiunt.

¶ Corr. Rom. α *Autoribus.*] Ivo habet, *ſi Sacerdotibus, vel Actoribus Eccleſiæ*, quemadmodum etiam in eadem Epiſtola dicitur, *ſi quis erga Epiſcopum, vel Actorem Eccleſiæ*, & refertur *ſup. II. q. 7. ſi quis erga.* Hoc autem loco in Epiſtola legitur, *ſimiliter ſi hujuſmodi perſonis quædam ſcripturæ, &c.* Præceſſerant autem cùm multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem Capite, in *verſ. Eſt etiam & ad hanc.* Confectum enim eſt hoc Caput ex locis Epiſtolæ hinc inde ſumptis, ordine non ſemper ſervato.

β *Literas ſcribere.*] Hæc abſunt ab originali. Sufficiunt enim illa, quæ ſequuntur, *ſcripturas facere.* Sed ob Gloſſam non ſunt expuncta.

¶ Pith. [1] *Si quandoque.*] Vide Centur. *to.* 3. *p.* 99.

[a] Ivo, *p.* 5. *c.* 241. Pann. *l.* 4. *c.* 118. [b] *al.* provenire. [c] *al.* rerum. [d] *al.* recludi. *orig.* [e] Sup. *in hoc eod. c.* [f] *Matth.* 15.

II. *Item* Nicolaus Papa I. Epiſcopis Galliæ. [fortè c. an. 863. *Romà in Galliam.*]

Apoſtolica autoritas, penitùs illicita in irritum deducit juramenta.

AUtoritatem [g] [2] venerabilium Prædeceſſorum noſtrorum ſecuti, & nominatim beatiſſimi Papæ, & Martyris Alexandri α V. à Beato Petro, ab omnibus juramentis [h], & cujuſcumque modi obligationibus, quibus illi ſeſe coacti violentiâ impiorum obligaverant, abſolvimus: & ne illa ſerventur, vetuimus tam præfatum Archiepiſcopum Treverenſem, quàm ejus Præpoſitum, & omnes, qui tunc temporis capti ſe illis quoquomodo obligaverunt: neque ullam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à ſuis bonis ſequeſtrationem umquam autore Deo, & Sanctis Apoſtolis, & noſtris Prædeceſſoribus ſuſtinere permittimus: ſicut per Prophetam Dominus dicit [i]: *Diſſolve colligationes impietatis.* Quin etiam præfato fratri noſtro, filiiſque Treverenſis Eccleſiæ, illiúſque Defenſoribus hæc in mandatis damus, ut ſpirituali ſimul, & materiali gladio tamdiu malignos illos, eorúmque fautores inſequantur; quouſque cum integritate poſſeſſiones, vel quæcumque res Eccleſiaſticæ hoc facto, vel quocumque pacto diſtractæ, ſeu direptæ ſunt, revocentur.

¶ Corr. Rom. α *Alexandri.*] Nicolaus citat Epiſtolam Alexandri I. de qua re notatum eſt *ſuprà, diſt.* 19. *ſi Romanorum.*

¶ Pith. [2] *Autoritatem.*] Hotoman. *p.* 131. *c.* 16. Naucler. *p.* 664. Mart. Polon. *p.* 139.

[g] Polyc. *l.* 6. *tit.* 11. [h] *al.* juramentis illis. [i] *Eſa.* 58.